



**MARKNADSDOMSTOLEN**

**DOM**

2010:12

2010-05-04

Dnr C 19/09

**SÖKANDE**

Svenska Fotografers Förbund,  
Årstaängsvägen 5 B, 7 tr,  
117 43 Stockholm  
Ombud: advokaten J. B.,  
Advokatfirma L. DLA Nordic KB,  
Box 7315, 103 90 Stockholm

**MOTPART**

Svenska 360 visningar Kommanditbolag,  
969710-1914, Gullbergs Strandgata 36 A,  
411 04 Göteborg  
Ombud: advokaten P. C.,  
C. Advokat AB, Hagtornsgatan 3,  
413 21 Göteborg

**SAKEN**

Avtalsvillkor enligt lagen (1984:292) om  
avtalsvillkor mellan näringsidkare, AVLN

---

**DOMSLUT**

1. Marknadsdomstolen lämnar Svenska Fotografers Förbunds talan utan bifall.
2. Marknadsdomstolen lämnar Svenska 360 visningar Kommanditbolags yrkande om ersättning för rättegångskostnader utan bifall.

---

**Postadress**  
Box 2217  
103 15 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 9

**Telefon**  
08-412 10 30  
**E-post**  
mail@marknadsdomstolen.se  
<http://www.marknadsdomstolen.se>

**Telefax**  
08-21 23 35

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00 – 15:00

## YRKANDEN M.M.

Svenska Fotografers Förbund (SFF) har yrkat att Marknadsdomstolen enligt 1 § lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare (AVLN) vid vite förbjuder Svenska 360 visningar Kommanditbolag (SE360) att

- 1) tillämpa avtalsvillkor med följande lydelse:

### ”§ 3. Konkurrensförbud

1. Fotografen förbinder sig att inte befatta sig med verksamhet som konkurrerar med SE360 (”Konkurrensförbudet”). Med konkurrerande verksamhet avses fototjänster avseende mäklar- och fastighetsbranschen.
2. Konkurrensförbudet gäller under avtalstiden.
3. Efter avtalstiden är Konkurrensförbudet begränsat enligt följande: Konkurrensförbudet gäller endast gentemot kunder inom det geografiska område Fotografen har varit verksam och för vilka SE360 utfört uppdrag under avtalstiden. Med geografiskt område avses det mer omfattande av samma län alternativt 10 mil från Fotografens verksamhetsort.

Konkurrensförbudets giltighet efter avtalstiden är vidare beroende av omfattningen av Fotografens arbete för SE360. Omfattningen baseras på det belopp Fotografen fakturerat SE360 (exklusive moms) under 6 månader närmast före överlämnandet av uppsägning av avtalet (”Omsättningen”).

- a) Om Omsättningen understiger 5 000 kr gäller Konkurrensförbudet inte efter att avtalet upphört.
  - b) Om Omsättningen uppgår till mellan 5 001 kr - 100 000 kr gäller Konkurrensförbudet under 3 månader efter att avtalet upphört.
  - c) Om Omsättningen överstiger 100 000 kr gäller Konkurrensförbudet under 6 månader efter att avtalet upphört.
4. Med undantag från p. 3 ovan gäller Konkurrensförbudet alltid under 6 månader efter att avtalet upphört när Fotografen skall utföra eller har utfört uppdrag för SE360 i samband med att SE360 etablerar verksamhet på ny ort.
  5. Konkurrensförbud efter avtalets upphörande gäller vidare endast om avtalet upphör av annan orsak än uppsägning från SE360:s sida, om inte avtalet hävs på grund av väsentligt avtalsbrott.

6. Bryter Fotografen mot Konkurrensförbudet skall denne vid anfordran till SE360 utge ett vite motsvarande 100 000 kr. Utgivande av vite inverkar inte på SE360:s rätt att göra gällande andra påföljder i anledning av kontraktsbrottet.”

- 2) tillämpa annat avtalsvillkor med lydelse som innebär att SE360:s medkontrahent förbjuds att konkurrera med SE360 efter det att parternas avtal upphört, och detta oberoende av om någon vitesplikt uppställs eller ej.

SE360 har bestritt yrkandena.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

## **GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN**

Parterna har anfört i huvudsak följande.

### **SFF**

#### *Grunder*

Avtalsvillkoret är oskäligt. Oskälighet föreligger såväl vad avser avtalsvillkoret i sig som vad avser villkoret i förhållande till avtalet som helhet.

De befintliga och potentiella medkontrahenterna till SE360, frilansfotograferna, intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet.

Ett förbud mot användning av avtalsvillkorets exakta lydelse skulle enkelt kunna kringgås, varför förbudet måste utformas mer extensivt.

#### *Om SFF*

SFF bildades 1895 och är en organisation för yrkesfotografer med ca 2 400 medlemmar. SFF:s främsta uppgift är att stärka och utveckla yrkesvillkoren för medlemmarna. Verksamheten innefattar allt från rådgivning i pris- och upphovsrättsfrågor till avancerad utbildning

och riktlinjer för hur branschen ska hantera digitala bilder. SFF är en sådan sammanslutning som avses i 3 § AVLN.

### *SE360 och avtalet*

SE360 är verksamt över hela landet. På företagets webbplats benämner man sig en ”Rikstäckande leverantör av fototjänster till fastighetsbranschen”. Företagets verksamhet består i att utföra tjänster som efterfrågas av fastighetsmäklare innebärande att SE360 får i uppdrag att utföra fotografering av ett visst fastighetsobjekt, som avses bli försålt på marknaden av fastighetsmäklaren ifråga. Det är i förhållande till frilansfotografer som SE360 använder sig av det avtalsvillkor som SFF har begärt att Marknadsdomstolen ska förbjuda. SE360 anger på sin webbplats att företagets nät av frilansfotografer ständigt växer och att företaget är representerat på de flesta större orter i landet.

Avtalsvillkoret är av sådan standardavtalskaraktär som omfattas av prövningsmöjligheterna enligt AVLN.

### *Underlägsen ställning*

Fotograferna innehar i förhållande till SE360 en underlägsen ställning i avtalsförhållandet, varför de är i behov av skydd. De befintliga och potentiella medkontrahenterna till SE360 beträffande avtalet är fotografer med jämförelsevis begränsad verksamhet, oftast egenföretagare med enskild firma. Av en av SFF genomförd undersökning framgår att nära hälften av medlemmarna har en årlig inkomst understigande 250 000 kr och många tvingas att ha bisysslor för att klara sig ekonomiskt.

### *Avtalsvilkorets oskälighet*

Det av SE360 uppställda villkoret är oskäligt i följande hänseenden. Beträffande villkorets lydelse i förhållande till avtalets övriga innehåll saknas några avtalade prestationer från SE360:s sida som skulle kunna göra det ifrågavarande konkurrensförbudet motiverat.

Det är oklart vad som avses med ”befatta sig med verksamhet” samt ”mäklar- och fastighetsbranschen”. Oberoende av vad som avses innebär klausulen ett mer eller mindre omfattande yrkesförbud. För den typ av uppdragsfotografer som är specialiserade på fotografering

av lägenheter och lokaler m.m., vilka torde utgöra merparten av de fotografer som SE360 sluter avtal med, innebär avtalsvillkoret att dessa inom sitt normala geografiska område kan utestängas från att fritt kunna utöva sin verksamhet. En omkrets på tio mil är tillräcklig för att vara ett påtagligt hinder mot acceptabla konkurrensbegränsningar. Det bör tillmätas betydelse att fotografyrket kännetecknas av stor konkurrens. En fotograf som åläggs ett konkurrensförbud efter avtalstidens slut kan allvarligt begränsas i sina möjligheter att ta sig in på marknaden efter uppehållet. Det är inte bara sådana kunder för vilka fotografen i fråga har utfört uppdrag som omfattas av konkurrensförbudet utan även SE360:s samtliga övriga kunder.

Det är vidare oskäligt att förbudstiden sträcker sig längre än avtalstiden. Villkoret gäller enligt sin ordalydelse oberoende av avtalstidens längd. Avtalstidens längd kan vara mycket kort. Inte heller utgår någon kompensation eller andra förmåner till fotograferna under den tid som konkurrensförbudet gäller. Flertalet av de kontrakterade fotograferna har under den senaste sexmånadersperioden erhållit en ersättning från SE360 på mellan 5 000-100 000 kr. Det finns dock exempel på fotografer vars ersättning överstiger 100 000 kr. Detta innebär, med tillämpning av villkoret i fråga, ett konkurrensförbud på tre respektive sex månader.

Sexmånadersförbudet vid etablering på ny ort innebär bl.a. att fotografen inte ens behöver ha utfört arbete för SE360. Det räcker att fotografen omfattas av dem som "skall utföra" sådana uppdrag, vilket är oskäligt. Innebörden är dessutom oklar.

Vitesplikten slår hårt. Det är oskäligt att föreskriva ett vite om 100 000 kr med beaktande av att det inte finns några åtaganden från SE360:s sida som balanserar vitets storlek. Vitets storlek måste anses oskäligt högt i förhållande till SE360:s intresse av att konkurrensklausulen efterlevs och de skyldigheter som föreligger på SE360:s sida. Vitet är vidare oskäligt då det torde beräknas per avtalsbrott och den vaga formuleringen "befatta sig med verksamhet" kan leda till orimliga konsekvenser. Det kan vidare vara så att det är en ny uppdragsgivare till fotografen som har etablerat kontakten med kunden utan att fotografen i fråga har bidragit härtill.

Det har inte framkommit att SE360 erbjuder fotograferna någon betydande utbildning under uppdragstiden som skulle kunna medföra att SE360 har ett särskilt skyddsvärt intresse av att hålla viss information hemlig eller behålla viss kompetens inom SE360. Den utbildning som

fotograferna har fått har inte, vad SFF erfarit, på något sätt bidragit till nya eller specialiserade kunskaper.

I relation till SE360 saknar de uppdragstagande fotograferna trygghet vilket visas i att SE360 sänker arvoden i den pågående avtalsrelationen. Utbudet av uppdrag är mycket osäkert. Det finns inte någon utfästelse från SE360:s sida att lämna någon uppdragsvolym.

## **SE360**

### *Grunder*

Avtalsvillkoret är inte oskäligt vare sig i sig självt eller som en del av det avtal som tecknas med frilansfotografer.

SE360 har ett legitimt kommersiellt intresse av att dels skydda sina upparbetade kundkontakter från direkt konkurrens från av SE360 anlidade fotografer, dels skydda sig från all konkurrens från anlidade fotografer under avtalstiden avseende SE360:s verksamhetsinriktning och kundkrets.

SFF:s andra yrkande avser ett totalförbud vid vite för SE360 att tillämpa någon form av konkurrensklausul efter avtalstiden. Ett generellt förbud mot att använda konkurrensklausuler i avtal med frilansfotografer skulle stå i direkt strid med den grundläggande avtalsfrihet som råder, särskilt mellan näringsidkare.

SE360:s motparter i avtalen, frilansfotografer, intar inte i generell mening en underlägsen ställning gentemot SE360.

Ett förbud är inte påkallat från allmän synpunkt.

### *Om SE360*

SE360 är en rikstäckande leverantör av fototjänster. SE360 erbjuder mäklarfirmor fotografering och en attraktiv presentation av de objekt som mäklarna bjuder ut på marknaden. Verksamheten bedrivs sedan fyra år tillbaka och SE360 har cirka 30 anställda. Investeringar på

flera miljoner kr har gjorts under uppbyggnaden av SE360:s olika system samt nätverk av kunder och leverantörer. SE360 har varit med och skapat en marknad för fotografering som tidigare var minimalt exploaterad. SE360 driver en verksamhet som har en kommersiell bas och efterfrågan. Därmed är det också en skyddsvärd verksamhet.

SE360 är inte ensam på denna marknad. Ytterligare aktörer är Zentuvo, Esoft Systems, Diakrit, ProvelT, Photo Concept, Husfoto och Bildlab. SE360:s marknadsandel kan beräknas uppgå till strax under 20 procent. Även varje fotograf är en potentiell konkurrent till SE360. SE360 har inte någon dominerande ställning på marknaden. De konkurrensfördelar som SE360 har är de upparbetade kundkontakterna och det mjukvarubaserade systemet för länkning mellan mäklarens uppdrag och tagna foton. Som ansluten fotograf får man kunskap om vilka tjänster som erbjuds och hur de är uppbyggda. Fotografen får även kännedom om och direkt kontakt med SE360:s kunder för vilka fotografen utför fotouppdrag.

Mäklarna och deras kunder ska känna att de får ett mervärde jämfört med när mäklaren själv tar en bild. Bildens kvalitet är därför grundläggande precis som smidigheten i kundens kontakt med SE360:s tjänster och fotografer. De fotografer som ansluter sig till SE360:s tjänster kan bestämma omfattningen av sitt arbete för SE360. Någon marknadsföring behöver fotografen inte bekosta för att få del av dessa uppdrag då SE360 står för marknadsföringen. Fotograferna får viss utbildning eller vidareutveckling av färdigheter avseende hur och vilka objekt som bör fotograferas samt hur dessa ska efterbehandlas. Därtill krävs inte sällan också anvisningar för hur leverans ska ske och hur kunderna ska bemötas.

### *Underlägsen ställning*

Avtalsrelationen mellan SE360 och fotograferna är en relation mellan näringsidkare. I denna relation får fotografen fördel av uppdrag och därmed intäkter. Fotografer är inte sällan enskilda näringsidkare, men kan även vara verksamma i ett mindre bolag tillsammans med andra fotografer, exempelvis för att dela studio och andra fasta kostnader. Det finns inte mycket som skiljer fotograferna från t.ex. arkitekter, advokater och målare. Därmed ska fotografer inte anses mer utsatta eller skyddsvärda än dessa grupper. Uppfattningen vinner stöd av Wide Narrows rapport till SFF. I rapporten uppger 36,9 procent av fotograferna att de har goda möjligheter att påverka avtalsvillkoren i de uppdrag de utför och endast var tredje fotograf uppger att de ofta får anpassa sig efter uppdragsgivarens krav. I generell mening har inte SE360:s motparter i avtalen, bl.a. SFF:s medlemmar, en sådan underlägsen

ställning att det är relevant att påstå att konkurrensförbud likt det aktuella är oskäligt. Inte heller har fotograferna en särskilt skyddsvärd ställning som är jämförbar exempelvis med konsument eller anställd. Näringsidkare har alltid ett val mellan att ingå ett avtal eller att låta bli. Grundprincipen är att avtalsfrihet råder. Ingås ett avtal görs det för att fördelarna, som exempelvis nya uppdrag och ersättning, uppväger de nackdelar eller motprestationer som normalt sett förekommer i alla avtal.

### *Påstådd oskälighet*

Det aktuella konkurrensförbudet är inte oskäligt, vare sig i sig självt eller som en del av det avtal som tecknas med frilansfotografer. De konkurrensbegränsningar som uppställs av SE360 har ett legitimt kommersiellt syfte, nämligen att skydda SE360:s upparbetade kundkontakter och befintlig marknadsandel. Detta kan i stort sett endast ske genom att fotografen förbjuds att under löpande avtal eller omgående därefter ta uppdrag särskilt åt mäklarkunder de blivit introducerade för. När det löpande avtalet mellan SE360 och fotografen har sagts upp av fotografen upphör detta efter en uppsägningstid om två månader. För en tid därefter gäller ett konkurrensförbud, dock av väsentligen inskränkt omfattning. Geografiskt omfattas aktuellt län, eller tio mils omkrets kring fotografens verksamhetsort. Kvalitativt omfattas endast kunder för vilka SE360, genom fotografen eller annan fotograf, har utfört arbete under fotografens avtalstid. Tidsmässigt definieras konkurrensförbudet av hur omfattande fotografens arbete har varit under de sista sex månaderna före uppsägning. Vid nyetablering på ort gäller generellt att tiden för konkurrensförbudet är sex månader.

Något yrkesförbud på sätt som SFF gör gällande blir inte följden av det aktuella konkurrensförbudet. Det är fråga om en nischmarknad och fotografen har en mängd andra tänkbara marknader för fotograferingsuppdrag, där konkurrensklausulen inte äger giltighet. Av Wide Narrows rapport framgår att knappt var femte fotograf arbetar huvudsakligen inom ett område. Rapportens slutsats är att arbete inom många områden dominerar starkt bland SFF:s fotografer. SFF:s medlemmar arbetar till den helt övervägande delen med mycket diversifierade uppdrag för olika typer av kunder.

Det som tredjeman utan kännedom eller inblandning från fotografen gör kan inte medföra att fotografen begår ett avtalsbrott relativt SE360. Fotografen kan däremot inte ta anställning eller uppdrag från tredje man och på dennes uppdrag, i regel i egen regi, utföra arbeten mot kunder som omfattas av det avtalade konkurrensförbudet.



Formuleringen i konkurrensklausulen ”befatta sig med verksamhet” är inte oklar utan avser precis vad orden anger, att fotografen inte ska ha någon befattning med en verksamhet som är konkurrerande med SE360. Formuleringen ”mäklar- och fastighetsbranschen” är inte heller oklar. En konkurrensklausul kan inte styckas upp i små lokutioner som tolkas separat, utan måste tolkas i sitt sammanhang. Enligt 3 § p. 1 första meningen avser konkurrensförbudet bara en verksamhet som konkurrerar med den som bedrivs av SE360. Konkurrensförbudet inskränks sedan genom andra meningen samma punkt ”Med konkurrerande verksamhet avses fototjänster avseende mäklar- och fastighetsbranschen”. Ett förbjudet agerande måste således uppfylla två kriterier; dels vara objektivt konkurrerande med SE360:s verksamhet, dels avse en fototjänst för mäklar- och fastighetsbranschen.

För att ett konkurrensförbud ska ha avsedd effekt är det nödvändigt att foga ett inte alltför beskedligt vite till begångna avtalsbrott. Vid brott mot konkurrensklausuler är det generellt sett svårt att styrka storleken av liden skada, varför vitet i sig måste vara såväl potentiellt reparativt som avskräckande till sin storlek. Det valda vitesbeloppet är 100 000 kr vilket inte kan anses vara oskäligt.

### **SFF har genmält**

Konkurrensförbudet är inte begränsat till ”de mäklarkunder de blivit introducerade för” utan omfattar samtliga SE360:s kunder.

Vad SE360 har anfört om nischmarknader och specialisering bestrids.

SFF delar inte SE360:s uppfattning om tolkningen av konkurrensklausulen. SE360:s förklaring till innebörden av uttrycket ”befatta sig med” utgör endast en exemplifiering. Det är inte skäligt att en underlägsen avtalspart ska vara bunden av en så oklar innebörd. Förbudets specifikation ”fototjänster avseende mäklar- och fastighetsbranschen” utgör enligt SFF endast en definition av det föregående ledet ”verksamhet som konkurrerar med SE360”.

### **BEVISNING**

Parterna har åberopat skriftlig bevisning. SFF har därutöver åberopat vittnesförhör med C. E., förbundsjurist på SFF.

## DOMSKÄL

### *Inledning*

Målet rör avtalsvillkor mellan näringsidkare. Det i målet aktuella avtalsvillkoret återfinns i det avtal som SE360 tecknar med frilansfotografer och innebär ett konkurrensförbud som gäller dels under avtalstiden, dels efter avtalstiden i maximalt sex månader efter det att avtalet upphört. Konkurrensförbudet är begränsat geografiskt och tidsmässigt beroende på omfattningen av utfört arbete.

SFF har gjort gällande att avtalsvillkoret är oskäligt enligt lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, AVLN, och att SE360 därmed ska förbjudas att tillämpa avtalsvillkoret eller annat avtalsvillkor med lydelse som innebär att SE360:s medkontrahenter förbjuds att konkurrera med SE360 efter det att parternas avtal upphört. Oskälighet föreligger enligt SFF såväl vad avser det ifrågasvarande avtalsvillkoret i sig som vad avser detta villkor i förhållande till avtalet som helhet.

SE360 har bestritt SFF:s talan och anført att avtalsvillkoret inte är oskäligt, vare sig i sig självt eller som en del av det avtal som tecknas med frilansfotografer. SE360 har vidare gjort gällande att ett generellt förbud så som SFF har yrkat skulle stå i direkt strid med den grundläggande avtalsfrihet som råder, särskilt mellan näringsidkare. Enligt SE360 är något förbud inte påkallat från allmän synpunkt.

### *Lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare*

Enligt 1 § AVLN kan Marknadsdomstolen pröva om ett villkor, som en näringsidkare ställer upp när han ingår eller avser att ingå avtal med annan näringsidkare, är att anse som oskäligt mot denne. Om så är fallet, kan domstolen förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

I 2 § andra stycket AVLN föreskrivs att förbud ska meddelas endast om det är påkallat från allmän synpunkt. Det ska alltså kunna antas att ett visst avtal eller ett visst villkor kommer att användas under liknande omständigheter också mot andra näringsidkare. Detta innebär

att lagen i första hand tar sikte på villkor i formulärrättens standardavtal (prop. 1983/84:92 s. 21). Även klausuler som inte har denna karaktär kan dock prövas om de faktiskt kan väntas bli använda i andra liknande fall.

#### *Prövning påkallad från allmän synpunkt*

Marknadsdomstolen tar inledningsvis upp frågan om en prövning av avtalsvillkorets skälighet är påkallad från allmän synpunkt.

SFF har anfört att det aktuella villkoret har använts i samtliga avtal som SE360 ingått med frilansfotografer samt att avtalet är av standardavtalskaraktär. Detta har inte bestritts av SE360.

Det är således ostridigt mellan parterna att det är fråga om ett standardiserat avtalsvillkor som SE360 har ställt upp när det ingått avtal med annan näringsidkare, i förekommande fall med fotografer anslutna till SFF. Marknadsdomstolen finner mot denna bakgrund att det kan antas att villkoret kan komma att användas under liknande omständigheter också mot andra näringsidkare och att en prövning därför är påkallad från allmän synpunkt. Marknadsdomstolen går därmed vidare in på en skälighetsbedömning av avtalsvillkoret.

#### *Skälighetsbedömning*

Bedömningen enligt AVLN ska inriktas på om ett villkor typiskt sett är oskäligt mot sådana motparter i förhållande till vilka det är avsett att användas. Av förarbetena framgår bl.a. att varje villkor måste prövas i sitt sammanhang med övriga villkor i avtalet (prop. 1983/84:92 s. 20). Vid bedömningen av det speciella villkorets skälighet ska hänsyn tas till samtliga omständigheter. Frågan huruvida ett avtalsvillkor är att anse som oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter.

Enligt 2 § första stycket AVLN ska vid bedömningen av om ett avtalsvillkor är att anse som oskäligt särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet. Ett väsentligt syfte med lagstiftningen är att stärka de mindre företagens ställning.

Det aktuella avtalsvillkoret uppställs mot SE360:s medkontrahenter, i förekommande fall frilansfotografer. I avtalsförhållandet står således frilansfotograferna å ena sidan, vilkas verksamhet ofta bedrivs i form av enskild firma, och SE360 å andra sidan, som bedriver en rikstäckande verksamhet med cirka 30 anställda. På den aktuella marknaden finns enligt vad som framkommit i målet dock ett flertal andra aktörer, i förhållande till vilka SE360 med sin marknadsandel strax under 20 procent får anses vara en medelstor aktör. Trots att frilansfotograferna generellt kan betraktas som mindre företagare är det inte visat att de i det aktuella avtalsförhållandet typiskt sett intar en underlägsen ställning.

En allmän utgångspunkt är att ett avtalsvillkor får anses oskäligt, om villkoret med avvikelse från gällande dispositiva rättsregler ger den part som åberopar det en förmån eller berövar motparten en rättighet och därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre är för handen.

Ledning i fråga om vad som är dispositiv rätt när det gäller den i målet aktuella avtalstypen kan hämtas från framför allt 38 § avtalslagen. Enligt denna bestämmelse kan en konkurrensklausul jämkas eller åsidosättas i den mån den sträcker sig längre än vad som kan anses skäligt. Utgångspunkten är således att konkurrensklausuler som sådana är giltiga under förutsättning att de inte sträcker sig längre än vad som kan anses skäligt.

Marknadsdomstolen har således i det följande att ta ställning till om konkurrensförbudet sträcker sig längre än vad som kan anses skäligt.

I målet har framkommit att SE360 synes ha ett affärsmässigt syfte med den aktuella konkurrensklausulen, nämligen att skydda bolaget från att aktivt fräntas sina kunder. SE360 får anses ha ett berättigat intresse av ett sådant skydd i den utsträckning skyddet är en direkt följd av ett uppdrag från SE360.

Det i konkurrensklausulen föreskrivna vitet får antas ha intagits för att upprätthålla ovan nämnda syfte. Även vitesbeloppet torde ha bestämts med utgångspunkt från att vitet ska avhålla SE360:s medkontrahenter från att fränta SE360 dess kunder. I målet har inte visats

att det föreligger ett sådant missförhållande mellan vitets storlek och bolagets intresse av konkurrensklausulens upprätthållande att vitet eller dess storlek kan anses vara oskäligt.

Vidare kan det förhållandet att SE360 i avtal med frilansfotografer uppställer en konkurrensklausul inte i sig anses strida mot vad som följer av dispositiv rätt. Fotografernas åtagande enligt konkurrensklausulen begränsas på olika sätt, bl.a. geografiskt och tidsmässigt i förhållande till omfattningen av utfört arbete. Konkurrensförbudet innehåller också en begränsning i förhållande till vilka konkurrensförbudet gäller. Av punkten 3 i konkurrensklausulen framgår att konkurrensförbudet efter avtalstiden gäller mot kunder för vilka SE360 har utfört uppdrag under avtalstiden. Denna begränsning försvårar enligt Marknadsdomstolens mening förutsebarheten av omfattningen av konkurrensklausulen eftersom den enskilde fotografen inte har kännedom om SE360:s samtliga kunder utan endast kännedom om de kunder för vilka fotografen i fråga har utfört uppdrag. Trots detta kan konkurrensförbudet, framför allt mot bakgrund av den förhållandevis begränsade tid konkurrensförbudet gäller dvs. som mest sex månader, enligt Marknadsdomstolens bedömning endast innebära en begränsad inskränkning av fotografens möjlighet att fortsätta vara verksam som fotograf. I målet har inte visats annat än att fotograferna, inom den tid konkurrensförbudet gäller, har full frihet att verka inom andra områden för fotografering samt inom andra delar av landet. Vidare kan avtalsvillkoret till sin ordalydelse inte anses vara så oklart utformat att avtalsvillkoret därigenom kan anses vara oskäligt i lagens mening.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan samt vid en samlad bedömning av samtliga omständigheter som framkommit i målet finner Marknadsdomstolen att det inte är visat att avtalsvillkoret typiskt sett medför en sådan snedbelastning vad avser parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet att en rimlig balans mellan parterna inte längre är för handen. Avtalsvillkoret kan därmed inte anses oskäligt enligt 1 § AVLN. Mot denna bakgrund lämnar Marknadsdomstolen SFF:s talan utan bifall.

#### *Rättegångskostnader*

Handläggningen av mål enligt AVLN regleras dels i nämnda lag, dels i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. Dessa lagar saknar särskilda bestämmelser om parts rätt att få ersättning för rättegångskostnader i anledning av rättegång i Marknadsdomstolen. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden finner Marknadsdomstolen att yrkanden om rättegångs-

kostnader inte lagligen kan bifallas (jfr MD 2002:23 och särskild kommentar i MD 2010:10).

På Marknadsdomstolens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'C H Fallenius', written in a cursive style.

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Per Eklund, Johan Rosén, Lennart Göranson och Jonas Häckner. Enhälligt

Sekreterare: Sofia Blomgren